

Sygn. akt II CSK 489/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa T. S.

przeciwko A. Ł.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2016 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 31 marca 2015 r.,

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. oddała wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. w sprawie I Nc .../11 wyrokiem z dnia 3 września 2014 r. oddalił powództwo T. S. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w S. dnia 30 listopada 2011 r., opatrzonego klauzulą wykonalności z dnia 4 kwietnia 2012 r. - co do kwoty 203.145,39 zł należności głównej. Zobowiązanie objęte tytułem wykonawczym wynikało z weksla własnego wystawionego przez T. S. na zabezpieczenie spłaty pożyczki udzielonej przez A. Ł. oraz spłaty zaległego zobowiązania. Nakazu zapłaty, który został skutecznie doręczony w dniu 22 sierpnia 2012 r., T. S. nie zaskarżył ani nie złożył wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zarzutów.

W niniejszej sprawie powód domagał się, na podstawie art. 840 § 1 ust. 2 k.p.c., pozbawienia wykonalności wspomnianego tytułu wykonawczego, twierdząc, że należność w kwocie 203.145,39 zł została rozliczona z pozwanym przed wydaniem nakazu zapłaty.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione wskazując, że zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do zmiany, która weszła w życie w dniu 8 września 2016 r. na podstawie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1311) dłużnik może żądać pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci orzeczenia sądowego, opierając żądanie na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego podstawą tego powództwa tylko wtedy może być zarzut spełnienia świadczenia, gdy do zamknięcia rozprawy został on zgłoszony, ale sąd go nie rozpoznał. Sąd pierwszej instancji przyjął zatem, że skoro istniała potencjalna możliwość zgłoszenia przez powoda zarzutu spełnienia świadczenia do chwili wydania nakazu zapłaty, a powód nie zgłosił tego zarzutu, nie zaskarżając w terminie nakazu zapłaty, to nie mógł skutecznie podnieść tego zarzutu w powództwie przeciwegzekucyjnym.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 marca 2015 r. oddalił apelację powoda przyjmując ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz wnioski stanowiące podstawę rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że podziela pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12 (OSNC nr 11/2012, poz. 129), zgodnie z którym oparcie powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy zarzut ten - ze względu na ustanowiony ustawą zakaz - nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której został wydany tytuł egzekucyjny. Sąd Apelacyjny przyjął ponadto, że okoliczność spełnienia świadczenia mogła zostać skutecznie podniesiona przez powoda w zarzutach od nakazu zapłaty, gdyby powód wniósł zarzuty, czego nie zrobił z przyczyn, za które ponosi odpowiedzialność.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości i zarzucił w skardze kasacyjnej naruszenie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez uznanie, że „zarzut spełnienia świadczenia może być podstawą powództwa opozycyjnego tylko wtedy, gdy do zamknięcia rozprawy został on zgłoszony, lecz sąd go nie rozpoznał, podczas gdy rezultat wykładni zarówno językowej jak i funkcjonalnej powołanego przepisu stanowiska takiego nie uzasadnia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed zmianą dokonaną wspomnianą ustawą z 10 lipca 2015 r. i mającym zastosowanie w sprawie, zarzut wykonania zobowiązania mógł dotyczyć tylko okresu po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a gdy było nim orzeczenie sądowe - okresu po zamknięciu rozprawy. Przed zmianą tego przepisu stanowisko takie prezentowano w judykaturze Sądu Najwyższego (uchwała SN z 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10, OSNC 2010, nr 2, poz. 165 oraz uchwała SN z 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 108) a także w doktrynie, z zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia, do którego doszło przed zamknięciem rozprawy, mogło być tylko wyjątkowo podstawą powództwa opozycyjnego. Chodziło o przypadek, gdy z racji prawnych ograniczeń kognicji sądu nie mogło ono być przedmiotem rozpoznania w postępowaniu prowadzącym do wydania tytułu egzekucyjnego.

Czyniąc koncesję na rzecz tej wyjątkowej sytuacji, podkreślano, że art. 840 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c. nie może służyć sanowaniu uchybień strony, która we właściwym czasie nie wystąpiła ze stosownym zarzutem lub korygowaniu błędów sądu orzekającego, który zarzut taki przeoczył.

Pogląd ten - jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy - wyrażony został w przytoczonej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12. Sąd Najwyższy podkreślił, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności. Prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę w zaniechaniu przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów.

Przytoczone rozumienie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., prezentowane w doktrynie i judykaturze, stało się podstawą zmiany tego przepisu i podyktowane było koniecznością wyeliminowania ewentualnej innej jego wykładni. Zmiana polega na tym, że w miejsce przesłanki „a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie” wprowadzono przesłankę „a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne”. Przedstawiona wykładnia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w jego poprzednim brzmieniu oraz współczesna regulacja zawarta w tym przepisie ma na celu wyeliminowanie z podstawy żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego orzeczenie sądowe takich okoliczności faktycznych, które zostały pominięte w postępowaniu rozpoznawczym jako spóźnione albo nie zostały w ogóle zgłoszone.

Z przytoczonych względów zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez błędną jego wykładnię, należało uznać za nietrafny i w konsekwencji oddalić skargę kasacyjną jako pozbawioną uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ *in principio* k.p.c.).

Oddalić należało wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, bowiem jego pełnomocnik w postępowaniu kasacyjnym w istocie nie podjął żadnej skutecznej czynności. Złożone pismo nie miało charakteru odpowiedzi na skargę kasacyjną, bowiem nie zostało wniesione w terminie przewidzianym dla takiej odpowiedzi. W takim przypadku - zgodnie z jednolitym i utrwalonym poglądem Sądu Najwyższego - nie przysługuje zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.

aj

kc